

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Marian Banaś

LPO.410.001.05.2023

Pan dr Karol Nawrocki
Prezes Instytutu Pamięci Narodowej
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania
Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,
ul. Janusza Kurtyki 1, 02-676 Warszawa.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/001 - Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 13 Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
nik@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. Pocz. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Jednostka kontrolowana	Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu ¹ ul. Janusza Kurtyki 1, 02-676 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Karol Nawrocki, Prezes Instytutu Pamięci Narodowej ² , od 23 lipca 2021 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1. Aneta Kalinowska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/20/2023 z 13 stycznia 2023 r. 2. Marcin Kaczmarek, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/24/2023 z 13 stycznia 2023 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1-4)</p>

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	<p>Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2022 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 13 – IPN oraz ocena wykonania planów finansowych jednostek finansowanych w ramach tej części budżetu państwa. Ocenie podlegały w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych, – sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2022 r. w zakresie operacji finansowych, – system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań, nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust.1 i 2 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴, w tym:<ul style="list-style-type: none"> a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek, b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części 13 – IPN.
Zakres kontroli	<p>Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analiza stanu należności pozostałych do zapłaty, – analiza realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,

¹ Dalej: „IPN” lub „Instytut”.

² Powołany przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą z dnia 28 maja 2021 r. (M. P. z 2021 r., poz. 699).

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 ze zm. dalej: ustawa o NIK.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm., dalej: ufp.

- kontrola prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 13 – IPN w trakcie roku budżetowego,
- kontrola prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych,
- kontrola prawidłowości dokonanych blokad,
- kontrola przestrzegania ustalonych dla części 13 – IPN limitów wydatków, w tym limitów środków na wynagrodzenia,
- kontrola wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych,
- szczegółowa analiza wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia,
- szczegółowa analiza wybranej próby wydatków, które w 2021 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego,
- kontrola prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych,
- analiza przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analiza stanu zobowiązań,
- analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa przez podległe jednostki finansowane w ramach części 13 - IPN.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.*

III. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 13 – IPN.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Prezes IPN, jako dysponent części 13-IPN budżetu państwa, wydatkował w 2022 r. środki budżetowe w kwocie 434 203,7 tys. zł zgodnie z planem rzeczowym i finansowym. Objęte badaniem środki w kwocie 580,5 tys. zł otrzymane z rezerwy celowej budżetu państwa (100% ogółu) zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Badanie dotacji w kwocie 1 097,8 tys. zł (tj. 15,9% ogółu) wykazało, że środki zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, a rozliczenia dotacji dokonano zgodnie z zasadami określonymi w umowie i w ufp. Kontrola wydatków Centrali IPN w kwocie 20 238,6 tys. zł (9,4% ogółu) wykazała, że dokonywano ich, co do zasady, z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ufp i służyły one realizacji zadań kontrolowanej jednostki, z wyjątkiem zrealizowanej usługi wsparcia organizacyjnego dla wizyty delegacji IPN w Afryce w związku z niezagwarantowaniem rzetelnego rozliczenia przez wykonawcę kosztów realizacji tej usługi. Nie dochowano również należytej staranności przy publikacji jednego z wydawnictw, co skutkowało koniecznością wydatkowania kwoty 13,5 tys. zł na „przeokładkowanie” 1000 egzemplarzy książek. Nieprawidłowości dotyczyły również nierzetelnego potwierdzenia wykonania umowy

⁵ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

na realizację dwóch spotów reklamowych na kwotę 8,7 tys. zł poprzez zatwierdzenie faktury pod względem merytorycznym przed dniem formalnego odbioru usługi oraz zaniechania aneksowania umowy w związku ze zmianą wynagrodzenia umownego. Środki budżetowe, które nie wygasły z końcem 2021 r. zostały wydatkowane terminowo, na zaplanowane działania. Badanie wydatków na zakup energii elektrycznej wykazało, że podjęto skuteczne działania na rzecz ograniczenia opłat za energię bierną pojemnościową oraz dostosowania mocy umownej do faktycznego zapotrzebowania na moc czynną. Kontrola czterech postępowań o udzielenie zamówień publicznych, na podstawie których w 2022 r. wydatkowano 1 243,2 tys. zł wykazała, że postępowania przeprowadzono zgodnie z procedurami określonych w ustawie z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁶ oraz procedurami określonymi w uregulowaniach wewnętrznych. Stwierdzono jednak przypadki niedokumentowania weryfikacji podstaw wykluczenia wykonawców pod kątem okoliczności określonych w art. 7 ust. 1 pkt 1-3 oraz ust. 9 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r.⁷ o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego⁸. Stwierdzone nieprawidłowości z uwagi na ich skalę i skutki, nie miały wpływu na sformułowanie oceny ogólnej.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje sporządzone przez IPN sprawozdania budżetowe za 2022 r. oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. Sprawozdania sporządzono terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, a przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał racjonalną kontrolę prawidłowości ich sporządzania.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego

Zrealizowane w 2022 r. w części 13 – IPN dochody budżetowe w kwocie 2 987,2 tys. zł były wyższe od zaplanowanych o 691,2 tys. zł (tj. o 30,1%). Wynikało to przede wszystkim z wyższych wpływów z tytułu kar i odszkodowań¹⁰ oraz wyższych (o 16,6%) wpływów ze sprzedaży wyrobów (książek, biuletynów, czasopism i gier)¹¹, a także wyższych wpływów (o 145%) z najmu i dzierżawy składników majątkowych IPN¹². Dochody uzyskane w 2022 r., w porównaniu do roku poprzedniego, były wyższe o 2,1% (tj. 62,3 tys. zł).

(akta kontroli str. 574-579, 699, 924)

Należności pozostałe do zapłaty na koniec 2022 r. w części 13 – IPN wyniosły 416,5 tys. zł i były niższe o 60,6 tys. zł od stanu należności na koniec 2021 r., tj. o 12,7%. Dotyczyły one przede wszystkim należności z tytułu kar umownych za niedotrzymanie warunków umów¹³. Zaległości na 31 grudnia 2022 r. wyniosły 415,1 tys. zł i były niższe o 61 tys. zł od stanu zaległości na koniec 2021 r.,

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 ze zm., dalej: Pzp.

⁷ Dz.U. z 2023 poz. 129 z 2023r., ze zm. - wejście w życie 16 kwietnia 2022 r.

⁸ Dalej: ustawa pwaU

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Wpływy z tytułu niedotrzymania warunków umów wyniosły 222,5 tys. zł.

¹¹ Dochody z tego tytułu wyniosły 1 515,2 tys. zł.

¹² W szczególności za najem powierzchni do stanowisk antenowych na budynku IPN przy ul. Janusza Kurtyki 1 w Warszawie.

¹³ Sklasyfikowane w § 0950 – 319,6 tys. zł.

tj. o 9,0%. Spowodowane to było głównie zwrotem dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 944-1012)

OBSZAR

2. Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

Zrealizowane w 2022 r., w części 13 – IPN, wydatki budżetu państwa wyniosły 434 203,7 tys. zł i stanowiły 99,6% planu po zmianach. W porównaniu do 2021 r. były one wyższe o 31 166,0 tys. zł (tj. o 7,7%). Spowodowane było to w głównej mierze zwiększeniem wydatków bieżących o 32 810,3 tys. zł (tj. o 9,2%) w szczególności na zakup usług pozostałych¹⁴ i usług remontowych oraz na wynagrodzenia osobowe pracowników oraz prokuratorów¹⁵. Wzrost wydatków na dotacje wynikał głównie z konieczności finansowania (w formie dotacji podmiotowej) Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL¹⁶, którego organizatorem ustanowiony został w 2022 r. Prezes IPN¹⁷. Z kolei, niższe wydatki majątkowe o 8 159,7 tys. zł (tj. o 22,6%), w porównaniu do roku ubiegłego, spowodowane były m.in.: zakończeniem części zadań inwestycyjnych rozpoczętych w 2021 r. oraz mniejszym zakresem rzeczowym nowych zadań.

Dominujące wydatki, w części 13 – IPN, stanowiły wydatki bieżące jednostek budżetowych, które wyniosły 389 187,0 tys. zł (89,6% ogółu wydatków) oraz wydatki majątkowe w wysokości 28 011,3 tys. zł (6,4%). Z kolei wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 10 836,7 tys. zł (2,5%), a na dotacje wydatkowano 6 168,7 tys. zł (1,5%).

Zaplanowane w ustawie budżetowej na 2022 r. wydatki w części 13 – IPN wyniosły 430 032,0 tys. zł. W trakcie roku, plan wydatków w części 13 zwiększony został per saldo do 435 907,8 tys. zł (tj. o 1,4%), w tym:

- środkami z rezerwy celowej¹⁸ w kwocie 800 tys. zł z przeznaczeniem na dotację podmiotową dla Muzeum (z tego, w kwocie 500,0 tys. zł na pokrycie kosztów związanych z ochroną kompleksu i zwiększonych kosztów przedsięwzięć realizowanych przez państwową instytucję kultury oraz w kwocie 300 tys. zł na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń);
- środkami z przeniesień planowanych wydatków z innych części budżetowych¹⁹ w kwocie 6 070,0 tys. zł z przeznaczeniem na funkcjonowanie Muzeum²⁰.

(akta kontroli str. 925-1026)

Badaniem objęto zwiększenia planu wydatków w części 13 środkami z rezerw celowych budżetu państwa w kwocie 800,0 tys. zł (tj. 100% ogółu środków otrzymanych z tych rezerw). Ze środków rezerwy celowej wydatkowano kwotę 580,5 tys. zł (tj. 72,6% kwoty przyznanej). Przekazana przez Prezesa IPN dotacja

¹⁴ Wyższe wydatki dotyczyły m.in. projektowania i produkcji wystaw, produkcji filmowych, wsparcia technicznego aplikacji, przeprowadzenia badań w kontekście preferowanych przez młodych ludzi metod zdobywania wiedzy i podejścia do historii Polski, udziału w wydarzeniach prezentujących projekt Gra Szyfrów, prowadzenia warsztatów edukacyjnych o wojnie polsko-bolszewickiej, projektów (koncertów, widowisk, spektakli teatralnych) związanych z upowszechnianiem i popularyzacją najnowszej historii Polski.

¹⁵ Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022 r. (Dz. U. 2021 poz. 2445) podstawa ustalenia wynagrodzenia zasadniczego prokuratora w 2022 r. wynosiła 5 050,48 zł i była wyższa o 4,36% niż w roku poprzednim.

¹⁶ Dalej: Muzeum.

¹⁷ Stosownie do art. 2 ustawy z dnia 27 stycznia 2022 r. o zmianie ustawy o Instytucji Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. poz. 375),

¹⁸ Rezerwa celowa poz. 44.

¹⁹ Przeniesienia dotacji podmiotowej, w tym wynagrodzeń oraz dotacji celowej z części 37 – Sprawiedliwość (rozdziału 92118 – Muzea).

²⁰ Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2022 r. (Dz.U. poz. 719).

dla instytucji kultury wykorzystana została zgodnie z przeznaczeniem i prawidłowo rozliczona. Niewykorzystanie środków z rezerwy w kwocie 219,5 tys. zł było spowodowane niewydatkowaniem części środków na wynagrodzenia pracowników Muzeum wskutek niezatrudnienia ich planowanej liczby ze względu na trudności związane z rekrutacją odpowiednich kandydatów.

(akta kontroli str. 1027-1069)

W 2022 r. Prezes IPN, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 upf, zablokował planowane wydatki w kwocie 994,2 tys. zł²¹. Stwierdzony nadmiar posiadanych środków budżetowych, będący podstawą decyzji o zablokowaniu planowanych wydatków, był przede wszystkim wynikiem trudności z rekrutacją kandydatów do pracy, co skutkowało niższymi niż planowano wydatkami na wynagrodzenia i pochodne, finansowanymi w formie dotacji podmiotowej²² oraz nieskorzystaniem przez prokuratorów z ustawowych uprawnień do przeniesienia w stan spoczynku. W wyniku blokad planowanych wydatków, dokonanych przez Prezesa IPN, Minister Finansów zmniejszył plan wydatków w części 13 o kwotę 994,2 tys. zł i przeniósł kwoty zablokowanych wydatków do rezerwy utworzonej na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem epidemii Covid-19²³. W wyniku analizy blokad planowanych wydatków w wysokości 994,2 tys. zł stwierdzono, że zostały one wydane niezwłocznie po otrzymaniu informacji o niemożności ich zrealizowania oraz wprowadzone w Informatycznym Systemie Obsługi Budżetu Państwa TREZOR bez zbędnej zwłoki.

(akta kontroli str. 1070-1098)

Świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 10 836,7 tys. zł (tj. 99,9% planu po zmianach) i w porównaniu do 2021 r. były wyższe o 704,9 tys. zł, tj. o 7,0%. Największy udział w tej grupie wydatków (81,3%) stanowiły uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne, wypłacone w łącznej kwocie 8 810,9 tys. zł. Niższa od planowanej realizacja tych wydatków wynikała z mniejszej niż zakładano liczby przejść prokuratorów IPN w stan spoczynku oraz niższych wydatków z tytułu świadczeń pieniężnych na pokrycie kosztów sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski i zwrotu kosztów dla świadków przesłuchiwanym przez prokuratorów w toku prowadzonych śledztw.

(akta kontroli str. 1013-1026)

Wydatki na dotacje w 2022 r. u dysponenta części 13-IPN zrealizowane zostały w wysokości 6 168,7 tys. zł, co stanowiło 96,2% planu. Środki w wysokości 5 894 tys. zł przeznaczono na dotację podmiotową dla Muzeum, z tego wykorzystana została kwota 5 653,7 tys. zł. Przeprowadzona przez IPN weryfikacja formalno-rachunkowa dokumentacji dotyczącej wykorzystania dotacji w okresie od 1 kwietnia do 30 listopada 2022 r. potwierdziła prawidłowość i celowość zrealizowanych przez Muzeum wydatków. Dotacje celowe w kwocie 532,8 tys. zł przyznane zostały 12 podmiotom na zadania dotyczące miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa (sklasyfikowane w rozdziale 92117). Dotacje zostały wykorzystane i rozliczone w kwocie 515,2 tys. zł. W jednym przypadku, w wyniku przeprowadzonej przez IPN kontroli, rozliczenie dotacji nie zostało zatwierdzone i podmiot dokonał zwrotu przyznanej dotacji. Badanie dotacji celowych w kwocie 1 097,8 tys. zł (co stanowiło 15,9% dotacji ogółem) wykazało, że środki te zostały

²¹ W dziale 753 „Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” w kwocie 757,1 tys. zł i w dziale 921 „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w kwocie 237,1 tys. zł.

²² Dotyczyło to środków niewykorzystanych przez Muzeum w kwocie 219,0 tys. zł.

²³ Rezerwa celowa poz. 80 – Rezerwa na wpłatę do Funduszu Przeciwdziałania Covid-19.

wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, a rozliczenia dotacji dokonano zgodnie z zasadami określonymi w umowie i w ufp.

Informacje o udzielonych dotacjach zostały zamieszczone na stronie Biuletynu Informacji Publicznej IPN.

(akta kontroli str. 1525-1592)

Na koniec 2022 r. zobowiązania w części 13 budżetu państwa wyniosły 19 277,6 tys. zł i były wyższe o 958,3 tys. zł (tj. o 5,2%) od kwoty zobowiązań na koniec 2021 r. Dotyczyły one głównie zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego wraz z pochodnymi od wynagrodzeń (91,1% ogółu zobowiązań). Na koniec 2022 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli str. 1015-1026, 2261-2263)

Przeciętne zatrudnienie²⁴ w 2022 r., w części 13, wyniosło 2 375 osób i było o 25 osób niższe od zatrudnienia w 2021 r. (tj. o 1,0%). Niższy stan zatrudnienia o 30 osób (w rozdziałach: 75112 Jednostki podległe IPN – KŚZpNP i 92127 Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa) związany był z przejściem prokuratorów w stan spoczynku a pracowników IPN na emeryturę oraz ze wzrostem liczby pracowników przebywających na zasiłkach chorobowych, urlopach: macierzyńskich, rodzicielskich, ojcowskich, wychowawczych oraz na świadczeniach rehabilitacyjnych²⁵. Z kolei, zatrudnienie wzrosło o 5 osób w rozdziałach: 75101 Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa i 92128 Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa realizowana przez jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Wydatki na wynagrodzenia w części 13 wyniosły 232 017,3 tys. zł i w porównaniu do roku poprzedniego były wyższe o 27 943,7 tys. zł, tj. o 13,7%. Wzrost wydatków na wynagrodzenia wynikał m.in. z przywrócenia możliwości utworzenia w 2022 r. 3% funduszu nagród i dokonania wypłat, zwiększenia mnożnika kwoty bazowej dla ustalenia wynagrodzenia osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, wzrostu podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego prokuratora w 2022 r., a także zwiększenia wypłat dodatku stażowego i nagród jubileuszowych.

(akta kontroli str. 942-949, 1103-1118)

W 2022 r. wydatki majątkowe w części 13 budżetu państwa wyniosły 28 011,3 tys. zł (tj. 99,9% planu po zmianach), z tego na zakupy inwestycyjne wydatkowano 12 802,6 tys. zł (tj. 99,7% planu po zmianach) a wydatki inwestycyjne wyniosły 15 208,7 tys. zł (tj. 100% planu po zmianach). W 2022 r. m.in. wydatkowano 7 211,2 tys. zł na przebudowę i adaptację budynku przy ul. Czarnieckiego 3 w Krakowie na potrzeby IPN oraz 5 199,2 tys. zł na rozbudowę siedziby Delegatury IPN w Kielcach, a także na zakup wartości niematerialnych i prawnych w zakresie IT oraz sprzętu informatycznego (6 438,2 tys. zł) oraz zakup środków transportu i sprzętu technicznego (4 944,0 tys. zł). W ramach wydatków majątkowych planowano sfinansowanie 83 zadań. W trakcie roku zrezygnowano z realizacji 16 zadań na kwotę 7 068,0 tys. zł, co związane było m.in. ze wzrostem cen produkcji budowlano-montażowej oraz problemami w dostępie do materiałów

²⁴ W przeliczeniu na pełne etaty.

²⁵ Zgodnie z § 16 pkt 9 lit. b Instrukcji sporządzania sprawozdań budżetowych, stanowiącej załącznik nr 35 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 144) do stanu zatrudnionych nie wlicza się osób, które nie otrzymują za dany okres wynagrodzenia od zakładu pracy, tj. np. osób będących na urlopach bezpłatnych, wychowawczych i macierzyńskich oraz zasiłkach chorobowych.

i siły roboczej, które spowodowały wstrzymanie planowanych inwestycji. Wprowadzono do planu 42 nowe zadania na kwotę 2 544,7 tys. zł ze względu m.in. na konieczność modernizacji budynku siedziby centrali IPN przy ul. Kurtyki 1 w Warszawie w związku z utworzeniem nowych biur i potrzebą wydzielenia pomieszczeń dla nowopowstałych komórek, zakupu ekranu wielkoformatowego typu video-wall w związku z trwałym uszkodzeniem projektora w Centrum Edukacyjnym IPN oraz na potrzeby modernizacji systemu sygnalizacji włamania i napadu w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa w siedzibie Oddziału IPN w Rzeszowie. Zrealizowano 109 zadań w pełnym zakresie, a trzy zadania o wartości 6 547,0 tys. zł nie zostały zrealizowane, przy czym realizacja dwóch zadań, w wysokości 4 229,0 tys. zł, została przeniesiona na następny rok w związku ze zbliżającym się końcem roku oraz obowiązującymi procedurami przetargowymi.

(akta kontroli str. 1013-1026, 1099-1102)

W 2022 r., w części 13 budżetu państwa, nie wystąpiły wydatki, które nie wygasają z upływem roku budżetowego.

W 2022 r., w części 13 budżetu państwa, zrealizowane zostały wydatki niewygasające z końcem 2021 r. w wysokości 20 981,5 tys. zł (tj. 99,8% planu), z tego, na realizację czterech zadań inwestycyjnych wydatkowano 9 381,9 tys. zł²⁶ a na wypłatę dodatków motywacyjnych 11 599,6 tys. zł. Niewykorzystane środki na wydatki niewygasające wyniosły 44,0 tys. zł, co wynikało z mniejszych nakładów na wypłatę dodatku motywacyjnego ze względu na odprowadzenie niższych niż zakładano składek na ubezpieczenie społeczne oraz składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy (41,4 tys. zł) oraz z przyznania pracownikom niższych niż planowano dodatków motywacyjnych za duże zaangażowanie w pracę i wysoką jakość pracy (3,0 tys. zł). Środki te zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem oraz z zachowaniem terminu realizacji zadań ustalonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2021 nie wygasają z upływem roku budżetowego²⁷. Badaniem, pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności objęto realizację wydatków niewygasających z 2021 r. w kwocie 9 381,9 tys. zł przeznaczonych na wydatki majątkowe (tj. 44,7% ogółu wydatków niewygasających). Stwierdzono, że wydatki dokonywane były w terminach i wysokościach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz z zastosowaniem zasad wydatkowania środków publicznych określonych w ufp.

(akta kontroli str. 1441-1494)

Zrealizowane wydatki bieżące wyniosły 389 187,0 tys. zł, tj. 99,6% planu po zmianach i były wyższe od wydatków poniesionych w 2021 r. o 32 810,3 tys. zł, tj. o 9,2%. Składały się na nie przede wszystkim wydatki na wynagrodzenia i pochodne w kwocie 257 602,2 tys. zł (66,2% wydatków bieżących) oraz wydatki na zakup towarów i usług w kwocie 105 690,8 tys. zł (27,2% wydatków bieżących). Niższe wykonanie wydatków bieżących (o 1 704,1 tys. zł) wynikało przede wszystkim z konieczności zabezpieczenia środków na zobowiązania 2022 r., których termin zapłaty upływał w roku następnym, z trudności w oszacowaniu wydatków oraz z oszczędności w zakresie wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń, wpłat

---

²⁶ Przebudowa i adaptacja budynku przy ul. Czarnieckiego 3 w Krakowie na potrzeby Instytutu Pamięci Narodowej, rozbudowa hali magazynowej Wydawnictwa Instytutu Pamięci Narodowej, rozbudowa siedziby delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach oraz budowa Pomnika Grudnia 70 na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie.

²⁷ Dz. U. poz. poz. 2407.

na PFRON, zakupu usług remontowych, podróży służbowych i szkoleń pracowników, a także kosztów postępowań sądowych i prokuratorskich.

(akta kontroli str. 924-938)

W 2022 r. dysponent części 13 nie przekazywał środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19.

(akta kontroli str. 1144)

Szczegółowym badaniem pod kątem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności objęto wydatki na kwotę 20 238,6 tys. zł, tj. 9,4% wydatków Centrali IPN²⁸ (w tym wydatki bieżące na kwotę 8 064,0 tys. zł oraz wydatki majątkowe na kwotę 12 174,6 tys. zł). Dokonywane były one w terminach i wysokościach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz co do zasady, z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych ufp i służyły one realizacji zadań kontrolowanej jednostki, z wyjątkiem zrealizowanej usługi wsparcia organizacyjnego dla wizyty delegacji IPN w Afryce „przeokładkowania” 1000 egzemplarzy książek oraz realizacji spotów reklamowych, co szerzej zostało opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Ponadto w pięciu przypadkach nie udokumentowano weryfikacji wykluczenia wykonawcy pod kątem okoliczności wskazanych w ustawie pwaU, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Prezes IPN sprawował nadzór i kontrolę nad wykonywaniem wydatków budżetu państwa w części 13 - IPN. Przedmiotem tych czynności była m.in. zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem, prawidłowość wykorzystania środków finansowych, w tym zakres zrealizowanych zadań, prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa. Z prowadzonego nadzoru i kontroli przeprowadzano okresowe analizy.

(akta kontroli str. 5-6, 151-162, 196-202, 405-415, 574-635, 700-922, 2823-2845)

Kontrolą objęto cztery postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, z tego jedno w trybie podstawowym oraz trzy zamówienia o wartości mniejszej niż 130 tys. zł netto. W wyniku tych postępowań poniesiono wydatki o łącznej wartości 1 243,2 tys. zł. Postępowanie w trybie podstawowym dotyczyło realizacji usługi badań społecznych (806,9 tys. zł). Analiza zamówienia wykazała, że postępowanie zostało przeprowadzone zgodnie z przepisami ustawy Pzp, jednakże nie udokumentowano weryfikacji wykluczenia wykonawcy pod kątem okoliczności wskazanych w ustawie pwaU, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Objęte kontrolą postępowania o wartości mniejszej niż 130 000 zł netto dotyczyły: przygotowania kampanii globalnej (min. USA + EU) online rozpowszechniającą informacje o najnowszym projekcie BNT – „Gra Szyfrów” (159,3 tys. zł brutto), zapewnienia ciągłej obsługi dwóch stanowisk gamingowych prezentujących projekt „Gra Szyfrów” w czasie trwania targów, wraz z dostarczeniem przynajmniej dwóch laptopów „gamingowych” (147,6 tys. zł brutto) oraz zapewnienia wsparcia organizacyjnego dla wizyty delegacji IPN w Afryce w ramach międzynarodowego projektu memoratywno – edukacyjnego „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” (129,4 tys. zł brutto). Analiza dokumentacji dotyczącej wymienionych zamówień wykazała, że objęte kontrolą postępowania przeprowadzone zostały zgodnie z procedurami określonymi w uregulowaniach wewnętrznych.

(akta kontroli str. 79-473, 635-698)

---

²⁸ Badaniem objęto 104 dowody, w tym 36 dowodów dobrano metodą monetarną a 68 w sposób celowy.

W latach 2021-2022 w Centrali IPN poniesione zostały wydatki na zakup energii elektrycznej odpowiednio na kwotę 1 809,6 tys. zł i 2 948,9 tys. zł. W tym okresie Instytut posiadał trzy własne punkty poboru energii (dalej: PPE)²⁹, w ramach których w 2021 i 2022 r. poniesiono wydatki na energię elektryczną odpowiednio w kwocie 687,8 tys. zł (w tym na usługi dystrybucji energii 268,2 tys. zł) i 650,1 tys. zł (w tym na usługi dystrybucji energii 303,0 tys. zł). W zakresie pozostałych wydatków na energię elektryczną IPN rozliczał się z właścicielem lub zarządcą użytkowanych nieruchomości³⁰.

W Centrali IPN, w 2022 r., podjęto szereg działań mających na celu zmniejszenie całkowitego zużycia energii elektrycznej w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej³¹. Działania te polegały na dostosowaniu pracy systemów wentylacji i klimatyzacji do czasu pracy, ograniczeniu ilości świecących lamp³², wymianie części oświetlenia na energooszczędne, doposażeniu instalacji oświetleniowych w czujniki ruchu, przeprowadzeniu kampanii informacyjnej wśród pracowników o wprowadzonych rozwiązaniach. W ramach realizowanych działań w zakresie zmniejszenia całkowitego zużycia energii elektrycznej przesłano również do Oddziałów IPN w listopadzie 2022 r. pisma informujące, wraz z zaleceniami w zakresie uzyskania zmniejszenia zużycia energii elektrycznej.

W badanym okresie, w Centrali IPN analizowano na bieżąco zużycie i koszty energii elektrycznej. W wyniku tych analiz dokonano na dwóch PPE (na ul. Kłobuckiej 21) montażu urządzeń do kompensacji mocy biernej, co spowodowało wyeliminowanie opłat za energię pojemnościową bierną, oraz montażu mikroinstalacji fotowoltaicznych (na budynku przy ul. Kurtyki 1 i budynku B przy ul. Kłobuckiej 21) i optymalizacji mocy umownych. Oszczędności z tytułu wyeliminowania opłat za energię pojemnościową bierną oszczędności oszacowano na poziomie 23,0 tys. zł rocznie, w przypadku montażu instalacji fotowoltaicznej, rocznie ok. 120 – 130 tys. zł (wskutek zmniejszenia zużycia energii elektrycznej o ok. 75 000 kWh). Z kolei, dzięki optymalizacji mocy umownych uzyskano oszczędności na poziomie rocznie ok. 2,6 tys. zł.

Przeprowadzono analizę wydatków na usługi dystrybucji energii elektrycznej w dwóch punktach poboru energii elektrycznej (PPE) o łącznej wartości 194,9 tys. zł³³ (25 faktur). Badanie wykazało, że w PPE przy ul. Kłobuckiej 21 (budynki A i B) ponoszono opłaty za ponadumowny pobór energii biernej, które wyniosły 17,8 tys. zł i stanowiły 10,7% wydatków poniesionych na usługi dystrybucji (165,6 tys. zł). W październiku 2022 r. zamontowano na dwóch PPE na ul. Kłobuckiej 21 urządzenia do kompensacji mocy biernej, co spowodowało wyeliminowanie opłat za energię pojemnościową bierną. Natomiast w PPE przy ul. Marszałkowskiej 21/25 maksymalna moc pobrana kształtowała się w poszczególnych okresach rozliczeniowych od 24 kW do 34 kW, co stanowiło od 48 do 68% mocy umownej (50 kW).

²⁹ Dwa PPE na ul. Kłobuckiej 21 i jeden na Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie.

³⁰ Dotyczyło to nieruchomości zlokalizowanych przy ul. Kurtyki 1, Postępu 18 i Pl. Krasińskich 2/4/6 w Warszawie.

³¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 269 ze zm.

³² Np. w pustych lub mało użytkowanych pomieszczeniach, na korytarzach, holach, w garażu podziemnym, na elewacjach.

³³ W tym kwota 15,2 tys. zł stanowiła zobowiązanie 2022 r.

Dyrektor Generalna IPN wyjaśniła, że przeprowadzona analiza i symulacja dotycząca zmniejszenia mocy umownej do 40kW wykazały zasadność pozostawienia mocy na niezmienionym poziomie. Wskazała, że w budynku położonym przy ul. Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie działa Centrum Edukacyjne IPN, które jest znaczącym ośrodkiem działań edukacyjnych, a także miejscem dyskusji, warsztatów, wykładów, pokazów filmów, prezentacji publikacji i wystaw oraz innych inicjatyw przybliżających historię szerokiemu gronu odbiorców. Dodała, że znajduje się tam sala konferencyjna z nowoczesnym systemem audio-video, sala wystawowa z systemem służącym do instalowania i oświetlania wystaw, nowoczesna sala edukacyjna z pełnym wyposażeniem multimedialnym, a powierzchnia wyposażona jest w instalacje techniczne, takie jak system wentylacji nawiewno-wywiewnej, wentylatory wyciągowe oraz system klimatyzacji wraz z agregatem „wody lodowej”. Wskazała, że symulacja opłat przy ewentualnym zmniejszeniu mocy umownej do 40 kW, wykazała niewielką różnicę w miesięcznej opłacie za moc umowną, tj. 67,37 zł netto³⁴ oraz wskazała na ryzyko, że przy obniżonych wartościach tej mocy i ewentualnym dalszym doposażeniu Centrum Edukacyjnego w nowoczesny sprzęt multimedialny występować będą przekroczenia, co wiąże się z dodatkowymi opłatami z tego tytułu. Dodała, że maksymalna moc pobrana z ostatnich trzech miesięcy wynosi od 34 do 36 kW, przy czym w okresie tym nie działa w pełnym zakresie agregat wody lodowej systemu klimatyzacji.

(akta kontroli str. 2645-2822)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W zawartej w trybie niekonkurencyjnym (co było dopuszczalne w świetle obowiązujących przepisów³⁵) umowie z wykonawcą usługi polegającej na zapewnieniu wsparcia organizacyjnego dla wizyty delegacji IPN w Afryce, nie zagwarantowano rzetelnego rozliczenia przez wykonawcę kosztów jej realizacji. W konsekwencji tego, przyjęte przez zamawiającego rozliczenie kosztów ma charakter na tyle ogólnikowy, że nie daje ono gwarancji wydatkowania środków publicznych w sposób odpowiadający zasadom określonym w art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych nakazującym uzyskiwanie najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalny dobór metod i środków służących osiągnięciu założonych celów.

Zgodnie z wnioskiem zakupowym nr 1430/2022 z 1 kwietnia 2022 r. wyjazd dotyczył międzynarodowego projektu memoratywno-edukacyjnego „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, którego celem było ukazanie wysiłku Polskich Sił Zbrojnych podczas II wojny światowej oraz losów polskiej ludności cywilnej przemieszczającej się wówczas po świecie. Konieczność zapewnienia wsparcia firmy zewnętrznej wynikała ze skali organizacyjnej i logistycznej oraz szerokiego zakresu zadań delegacji. Zgodnie z umową z 13 kwietnia 2022 r., w 2022 r., rozliczono wydatki poniesione w ramach ww. zamówienia na łączną kwotę 129,4 tys. zł, w tym na „zorganizowanie spotkania z Polonią (wynajęcie sali, catering)” – 25,4 tys. zł, „zorganizowanie uroczystości w Rusape (namiot, nagłośnienie, catering)” – 26,3 tys. zł oraz na „przygotowanie cmentarza w Rusape” – 36,2

³⁴ Symulację sporządzono z uwzględnieniem faktu, że zgodnie z taryfą dla energii elektrycznej w zakresie dystrybucji energii elektrycznej Stoen Operator Sp. z o.o. obowiązującą w 2022 r. w przypadku zmniejszenia mocy umownej wartość składnika stałego stawki sieciowej zwiększa się o 10%.

³⁵ Wartość szacunkową zamówienia określono na kwotę 105,2 tys. zł (netto).

tys. zł. Wydatki te były zgodne z kosztorysem wykonawczym załączonym do umowy. Ich rozliczenia dokonano na podstawie protokołu odbioru z 2 maja 2022 r. zawierającego ogólne oświadczenie potwierdzające wykonanie usługi wsparcia organizacyjnego, bez danych szczegółowych i dokumentów źródłowych na potwierdzenie stanu faktycznego.

Udzielając wyjaśnień w zakresie szczegółowego rozliczenia poszczególnych usług wchodzących w zakres powyższych pozycji wymienionych w kosztorysie i rozliczeniu wskazano, że Biuro Współpracy Międzynarodowej nie dysponuje żadną inną dokumentacją finansową związaną z realizacją umowy, umożliwiającą specyfikację kosztów poszczególnych usług.

(akta kontroli str. 79-88, 95-117, 676-682, 689-696)

2. W związku z popełnionym przez pracownika kontrolowanej jednostki błędem merytorycznym, na okładce w wydaniu jednej z publikacji, doszło do konieczności poniesienia wydatku w kwocie 13,5 tys. zł na przeokładkowanie 1000 egzemplarzy książek. Dyrektor Wydawnictwa IPN wyjaśniła, że błąd pierwotnej wersji okładki był na tyle poważny merytorycznie, że materiał ten nie mógł zostać udostępniony szerokiemu gronu odbiorców. Wskazała również, że projekt okładki przygotowany przez graficzkę nie został skonsultowany ani zaakceptowany przez Zastępcę Prezesa. Dyrektor potwierdziła, że Zastępca Prezesa podjął decyzję o zmianie okładki na zgodną z przyjętymi zasadami z zachowanymi właściwościami merytorycznymi. Zastępca Prezesa odbył szereg rozmów z pracownikami zaangażowanymi w przygotowanie książki. Finalnie została rozwiązana umowa o pracę z grafikiem.

(akta kontroli str. 1606-1607, 1610-1617)

3. Nie udokumentowano weryfikacji istnienia lub braku podstaw do wykluczenia wykonawców pięciu zamówień na kwotę poniżej 130 tys. zł netto – realizowanych bez zastosowania ustawy Pzp³⁶ i jednego postępowania w trybie przetargu nieograniczonego³⁷ pod kątem okoliczności określonych w art. 7 ust. 1 pkt 1-3 oraz ust. 9 ustawy pwaU, co w ocenie NIK, było działaniem nierzetelnym, a w ostatnim z ww. przypadków także niezgodnym z wymienioną w art. 20 ustawy Prawo zamówień publicznych, zasadą pisemności. Przedstawiona w toku kontroli dokumentacja dotycząca powyższych zamówień nie zawierała dokumentów lub adnotacji potwierdzających fakt realizacji tego obowiązku.

Dyrektor Generalna wyjaśniła, że weryfikacji zaistnienia przesłanek wykluczenia wykonawcy, każdorazowo dokonywano, jednakże czynności te nie były dokumentowane. Dyrektor wyjaśniła, że wynikało to z tego, iż pomimo że ustawa z 13 kwietnia 2022 r. zobowiązuje do dokonywania weryfikacji wykonawców, to nie określa obowiązku ani sposobu jej dokumentowania. Z uwagi na fakt, że ustawa weszła w życie bez okresu *vacatio legis* – czyniąc zadość obowiązującym przepisom – skoncentrowano się na weryfikacji wykonawców, równoległe przygotowując się do usystematyzowania przedmiotowej kwestii. W przypadku zamówień poniżej 130 tys. zł netto w zarządzeniu Prezesa w sprawie zamówień publicznych wprowadzono obowiązek (od 7 lipca 2022 r.) dokumentowania tej weryfikacji poprzez zawarcie stosownej informacji w tym zakresie we wniosku zakupowym, poprzez załączenie do niego notatki bądź

---

³⁶ Dotyczy postępowań wskazanych we wnioskach zakupowych: nr 1788/2022 z 26 kwietnia 2022 r., nr 1372/2022 z 28.03.2022 r., nr 2565/2022 z 22.06.2022 r., nr 1717/2022 z 26.04.2022 r., nr 2649/2022 z 29.06.2022 r.

³⁷ Dotyczy zamówienia usługi badań społecznych cz. I (umowa z 27 czerwca 2022 r.) i cz.II (umowa z 1 lipca 2022 r.) o łącznej wartości 806,9 tys. zł.

oświadczenia wykonawcy zaś potwierdzeniem usystematyzowania tej kwestii przy zamówieniach publicznych o wartości przekraczającej próg 130 tys. zł netto jest opracowanie wzoru stosowanego oświadczenia dotyczącego przesłanek wykluczenia na wskazanej podstawie³⁸.

(akta kontroli str. 79-88, 203-415, 662-675, 697-698, 807-809, 815-817, 824-825, 842-843, 847-848)

4. Zlecając realizację dwóch spotów reklamowych na kwotę 8,7 tys. zł zawarto stosowną umowę z opóźnieniem (tj. po upływie 17 dni od wystawienia faktury) oraz zaniechano zawarcia stosownego aneksu zmniejszającego kwotę wynagrodzenia umownego. Ponadto po otrzymaniu od wykonawcy faktury dokonano zatwierdzenia (pod względem merytorycznym) wykonania tej usługi (na fakturze) przed sporządzeniem formalnego protokołu odbioru. Takie postępowanie związane z realizacją ww. usługi było działaniem nierzetelnym.

We wniosku zakupowym oszacowano wartość zamówienia na 7,2 tys. zł netto (tj. 8,9 tys. zł brutto) oraz wskazano, że ze względu na przeniesienie na IPN autorskich praw majątkowych niezbędne jest zawarcie umowy z wykonawcą. Wykonawca 6 września 2022 r. wystawił fakturę na kwotę 8,9 tys. zł brutto, a w IPN w dniach 7-8 września 2022 r. potwierdzono prawidłowe wykonanie tej usługi oraz zaakceptowano fakturę pod względem merytorycznym. Z kolei podpisanie umowy (oraz sporządzenie protokołu odbioru nagrania spotów reklamowych nastąpiło 23 września 2022 r., tj. po upływie 17 dni od wystawienia faktury.

Zgodnie z § 3 pkt 1 umowy wynagrodzenie wykonawcy ustalono w wysokości 8 856 zł brutto (w tym 984 zł brutto z tytułu przeniesienia autorskich praw majątkowych). W IPN niezgodnie z § 8 ww. umowy³⁹ nie aneksowano umowy w zakresie wynagrodzenia umownego w sytuacji jego skorygowania przez wykonawcę. W fakturze korygującej z 4 października 2022 r. wykonawca wskazał kwotę do zapłaty 8 736 zł brutto (w tym 864 zł brutto z tytułu przeniesienia praw autorskich), tj. kwoty niższe od kwot wynagrodzenia określonych w umowie. Zapłaty na rzecz usługodawcy kwoty 8,7 tys. zł tytułem realizacji dwóch spotów reklamowych dokonano 24 października 2022 r.

Zastępca Dyrektora Wydawnictwa IPN wyjaśniła, że wniosek na wykonanie spotów reklamowych został zatwierdzony 19 sierpnia 2022 r., a w związku z zapisem o przekazaniu autorskich praw majątkowych do spotów została przygotowana umowa przekazana wykonawcy do podpisania. Wskazała, że wykonawca przekazał spot do Wydawnictwa 6 września i od razu wystawił fakturę, oraz że spot w wersji elektronicznej został sprawdzony i odebrany dnia następnego po przekazaniu. Wyjaśniła, że po opisaniu faktury i przekazaniu do Biura Budżetu i Finansów okazało się, że wykonawca nie przekazał do IPN podpisanej umowy, dlatego płatność z tytułu niniejszej faktury została wstrzymana do czasu podpisania umowy. Dodała, że wykonawca zobowiązał się do jak najszybszego dostarczenia umowy, a następnie po podpisaniu umowy wykonawca został poproszony o wystawienie korekty faktury z przedłużeniem terminu płatności i wyodrębnienie na fakturze osobnej pozycji dotyczącej przeniesienia autorskich praw majątkowych do spotów. Wykonawca zdał sobie sprawę z błędnie naliczonego VAT-u przy wyodrębnionej pozycji, co sprostował w korekcie faktury. Ponadto wskazała, że z uwagi na fakt, że wartość faktury

³⁸ Przedstawiono m.in. oświadczenie (stanowiące załącznik do Specyfikacji Warunków Zamówienia) do postępowania w trybie przetargu nieograniczonego na wniosek zakupowy z 9 maja 2022 r.

³⁹ Wskazano w nim, że wszelkie zmiany umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

uwzględniająca wykonanie przedmiotu umowy pomniejszona o różnicę VAT nie przekraczała wartości umowy, faktura została opisana i przyjęta do realizacji. Podkreśliła także, że wartość netto zgodnie z załącznikiem nr 1 do umowy nie uległa zmianie, a przelew z IPN za usługę został zrealizowany 24 października 2022 r. po podpisaniu umowy i dostarczeniu korekty faktury.

(akta kontroli str. 1618-1640)

NIK nie podziela powyższych argumentów. Wprawdzie wydatek na realizację spotów reklamowych nie przekracza wartości wynagrodzenia określonej w umowie a usługa została wykonana w określonym terminie, nie uzasadnia to jednak działania niezgodnego z postanowieniami umownymi, tj. zaniechania zawarcia stosownego aneksu zmniejszającego kwotę wynagrodzenia ani zatwierdzania zrealizowania usługi (pod względem merytorycznym na fakturze) przed sporządzeniem formalnego protokołu odbioru. Ponadto NIK zwraca uwagę, że w zawartej umowie wynagrodzenie zostało określone wyłącznie w kwocie brutto, a w treści umowy nie wskazano – wbrew twierdzeniu Zastępcy Dyrektora Wydawnictwa IPN – na istnienie załącznika do umowy.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2022 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Wydatki w kwocie 434 203,7 tys. zł zgodnie z planem rzeczowym i finansowym. Objęte badaniem środki w kwocie 580,5 tys. zł otrzymane z rezerwy celowej budżetu państwa (100% ogółu) zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Badanie dotacji w kwocie 1 097,8 tys. zł (tj. 15,9% ogółu) wykazało, że środki zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, a rozliczenia dotacji dokonano zgodnie z zasadami określonymi w umowie i w ufp.

Kontrola wydatków Centrali IPN w kwocie 20 238,6 tys. zł (9,4% ogółu) wykazała, że dokonywano ich, co do zasady, z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych ufp i służyły one realizacji zadań kontrolowanej jednostki, z wyjątkiem zrealizowanej usługi wsparcia organizacyjnego dla wizyty delegacji IPN w Afryce, w związku z niezagwarantowaniem rzetelnego rozliczenia przez wykonawcę kosztów realizacji tej usługi. Nie dochowano również należytej staranności przy publikacji jednego z wydawnictw, co skutkowało koniecznością wydatkowania kwoty 13,5 tys. zł na „przeokładkowanie” 1000 egzemplarzy książek. Z kolei nieprawidłowości w zakresie wydatkowania 8,7 tys. zł na realizację dwóch spotów reklamowych dotyczyły nierzetelnego potwierdzenia wykonania umowy (zatwierdzenia faktury pod względem merytorycznym przed dniem odbioru usługi) oraz zaniechania aneksowania umowy w związku ze zmianą wynagrodzenia umownego. Kontrola czterech postępowań o udzielenie zamówień publicznych, na podstawie których w 2022 r. wydatkowano 1 243,2 tys. zł wykazała, że postępowania przeprowadzono zgodnie z procedurami określonych w Pzp oraz procedurami określonymi w uregulowaniach wewnętrznych. Stwierdzono przypadki niedokumentowania weryfikacji podstaw wykluczenia wykonawców pod kątem okoliczności określonych w art. 7 ust. 1 pkt 1-3 oraz ust. 9 ustawy pwaU. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie wydatkowania środków finansowych z uwagi na ich skalę (0,01% ogółu badanych) i skutki, nie miały wpływu na sformułowanie tej oceny.

3. Sprawozdawczość

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania łącznych sprawozdań za 2022 r. przez dysponenta części 13 – IPN i sprawozdań jednostkowych Centrali IPN:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego (Rb-28NW),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 13 - IPN na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (dysponenta trzeciego stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(akta kontroli str. 1145-1440)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 13 na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych Centrali były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewnił prawidłowość ich sporządzenia. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

V. Uwagi i wnioski

Wniosek

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o wzmocnienie nadzoru w zakresie dokumentowania realizacji zawartych umów i analizy podstaw wykluczenia oferentów.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie⁴⁰ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa,

2023 r.

PREZES

Najwyższa Izba Kontroli

MARIAN BANAS

---

⁴⁰ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

